

Instrukcja protokołowania zawodów piłki siatkowej stan na dzień 07-10-2007

Protokół jest jedynym oficjalnym dokumentem z meczu!!!

Jest wynikiem:

- dobrej pracy i umiejętności sekretarza,
- współpracy sekretarza i pozostałych sędziów,
- przy jego wypełnianiu muszą być wyeliminowane jakiegokolwiek lokalne i prywatne interpretacje, muszą być w nim zamieszczone wszystkie losowe sytuacje.

I. PRZED MECZEM

Sekretarz musi upewnić się, że wszystkie pola identyfikujące rozgrywane zawody zostały prawidłowo wypełnione. Jeśli tak nie jest, należy uzupełnić pola zgodnie z poniższymi wskazówkami:

A. W górnej części formularza należy wpisać:

- 1.1. Nazwa zawodów
- 1.2. Miejsce rozgrywania zawodów
  - dla zawodów krajowych - miejscowość, ulica, nr
  - dla zawodów międzynarodowych - miejscowość oraz trzyliterowy kod kraju
- 1.3. Nazwa hali
- 1.4. Faza zawodów /np.: ELIM – eliminacje, 1/2 FIN – półfinał, FINAŁ – runda finałowa/ - należy używać nazw zawartych w oficjalnych komunikatach i terminarzach
- 1.5. Numer meczu
- 1.6. Rodzaj: Mężczyźni, Kobiety (zakreślić właściwe pole)
- 1.7. Kategoria: Seniorzy, Juniorzy, Kadeci (zakreślić właściwe pole). W przypadku zawodów w kategorii wiekowej MŁODZIK należy zakreślić pole KADET, a w nazwie zawodów należy uwzględnić, że zawody dotyczą kategorii MŁODZIK (np.: LIGA WOJEWÓDZKA MŁODZIKÓW).
- 1.8. Data rozgrywania zawodów
- 1.9. Godzina rozpoczęcia (zgodnie z oficjalnym programem zawodów)
- 1.10. Nazwy zespołów (ew. trzyliterowe kody dla zawodów międzynarodowych). Kolejność zespołów powinna być zgodna z oficjalnym programem / komunikatem zawodów. W zawodach krajowych, w przypadku pojedynczych meczów gospodarz wpisany jest po lewej stronie. Okrągłe pola „**A lub B**” przy nazwach zespołów należy pozostawić puste – zostaną wypełnione po przeprowadzeniu losowania /patrz. 2.3/

B. W tabeli „TEAMS / ZESPOŁY”, w prawej dolnej części protokołu (Rys.1)

- 1.11. Nazwy zespołów (zgodnie z punktem 1.10). Okrągłe pola „**A lub B**” przy nazwach zespołów należy pozostawić puste – zostaną wypełnione po przeprowadzeniu losowania /patrz. 2.3/
- 1.12. Numery i nazwiska zawodników każdego zespołu wg kolejności rosnącej. W przypadku zawodów krajowych należy również wpisać pierwszą literę imienia zawodnika. Kapitan zespołu musi być zakreślony kółkiem. Numer i nazwisko zawodnika Libero należy wpisać zarówno w składzie zespołu jak i w specjalnie przeznaczonych do tego linii. Numer zawodnika LIBERO nie musi być podany na kartce z ustawieniem zespołu.
UWAGA: W zawodach krajowych, w przypadku gdy w jednym zespole występują zawodnicy o tych samych nazwiskach należy wpisać imiona tych zawodników w pełnym brzmieniu.
- 1.13. Nazwiska:
  - C – Trener,
  - AC – Asystent trenera,
  - T – Masażysta,
  - M – Lekarz.

W przypadku zawodów krajowych należy również wpisać pierwszą literę imienia członka zespołu.

1.14. Podpisy kapitanów zespołów (po zweryfikowaniu zapisów wg punktów 1.11-1.13)

1.15. Podpisy trenerów (po zweryfikowaniu zapisów wg punktów 1.11-1.13)

B MKS V LO		TEAMS ZESPOŁY ORKAN A	
1 Name of the player 2 Registered number		3 Name of the player 4 Registered number	
1 BOBER A.	2	4 KYC MARIUSZ	5
2 KALINOWSKI N.	3	5 OLIVA T.	6
3 PIEKARZ A.	4	6 KAZALSKI K.	7
4 BARTNIK J.	5	7 ZAWADA J.	8
5 OLEJARZ Z.	6	8 SHISTEK S.	9
6 FILARSKI E.	7	9 BAK A.	10
7 ROMANOWSKI A.	8	10 KYC MAREK	11
8 CICHOCKI B.	9	11 BŁAZEJ H.	12
9 SINY L.	10	12 OLEKSIAK P.	13
10 KOZIOŁ S.	11	13 INGLOT H.	14
11 BULKA A.	12	14 BIAŁY T.	15
12 MICHAŁSKI N.	13	15 PRZYBYLSKI P.	
LIBERO PLAYER ("L") ZAWODNIK LIBERO			
14 BULKA A.		15 BIAŁY T.	
OFFICIALS POZOSTALI CZŁONKOWIE ZESPOŁU			
NONAK J.		C BĘDNARZ K.	
ŻUREK S.		AC RYMANOWSKI N.	
KOWALSKI K.		T	
		W ZIELA A.	
SIGNATURES PODPISY			
Captain Oliva		Captain Kyc	
Coach K		Coach Przybylski	

Rys. 1

C. W dolnej części formularza, w rubryce „APPROVAL / POTWIERDZENIE” (Rys.2), należy wpisać:

□ w zawodach międzynarodowych, nazwiska i trzyliterowe kody krajów:

1.16. sędziego pierwszego,

1.17. sędziego drugiego,

1.18. sekretarza,

1.19. asystenta sekretarza,

1.20. sędziów liniowych (tylko nazwiska – bez kodu kraju).

□ W zawodach krajowych, nazwiska, imiona oraz klasy sędziowskie (np. M, P, Z, I itd.):

1.21. sędziego pierwszego,

1.22. sędziego drugiego,

1.23. sekretarza,

1.24. asystenta sekretarza (jeśli został wyznaczony),

1.25. sędziów liniowych (tylko nazwiska).

Podczas zawodów krajowych imię i nazwisko sędziego głównego / kwalifikatora należy wpisać w rubryce „REMARKS / UWAGI”.

APPROVAL / POTWIERDZENIE			
Referees Sędziowie	Name Nazwisko	Country Klasa	Signature Podpis
1	SOWIŃSKI MATEUSZ	I	[Signature]
2	KLICH ANDRZEJ	P	[Signature]
Scorer Sekretarz	PAŁKA MIROSLAW	Z	[Signature]
	KOZŁOWSKI [Signature]	1 Linesmen Liniowi	2 PARASZCZAK [Signature]
	(A)	Captains Kapitanowie	(B)

Rys. 2

II. **PO LOSOWANIU**

Po losowaniu lecz przed rozpoczęciem meczu, sekretarz musi uzyskać następujące informacje:

- 2.1. Od sędziego pierwszego:
  - a). po których stronach boiska zespoły rozpoczną mecz,
  - b). nazwę zespołu, który będzie pierwszy zagrywał.
- 2.2. Od sędziego drugiego, kartki z ustawieniami początkowymi zespołów w pierwszym secie (Rys.3)

SET 1		
R – 5	Ustawienie początkowe	LIBERO NR
Zespół	ORKAN NISKO	
IV	III	II
13	4	7
V	VI	I
11	6	10
Podpis trenera		

Rys. 3

2.3. Po otrzymaniu powyższych informacji sekretarz postępuje następująco:

- a). W górnej części pola (Rys.4) zatytułowanego **SET 1** wpisuje nazwy zespołów lub kody krajów, zgodnie ze stronami boiska, po których zespoły rozpoczną pierwszego seta („A” – zespół po lewej stronie, „B” – zespół po prawej stronie sekretarza). Zakreśla poprzez postawienie znaku **X** pole z literą **Ⓢ** po stronie zespołu, który będzie zagrywał pierwszy oraz pole z literą **Ⓡ** po stronie zespołu odbierającego pierwszą zagrywkę. Odpowiednio uzupełnia literami **A** i **B** przeznaczone do tego pola:
  - w górnej części protokołu - w polu Nazwy zespołów (patrz punkt 1.10),
  - w tabeli znajdującej się w prawej, dolnej części protokołu (patrz punkt 1.11).

S E T	TEAM ZESPOL ORKAN (A [Ⓢ])						POINTS PUNKTY	TEAM ZESPOL (B [Ⓡ]) MKS						POINTS PUNKTY
	I	II	III	IV	V	VI		I	II	III	IV	V	VI	
	10	7	4	13	14	6		5	12	1	3	7	6	
	Ⓢ		Ⓢ					8	Ⓡ		2			
	1:5		0:3				20:20		9:7		13:13			
	22:23		12:12				24:22							
	Ⓢ	Ⓡ	Ⓢ	Ⓡ	Ⓢ	Ⓡ		Ⓢ	Ⓡ	Ⓢ	Ⓡ	Ⓢ	Ⓡ	
1	0:5							16:16						
	16:19							20:22						

Rys. 4

- b). W górnej części pola **SET 2**, po prawej stronie wpisuje nazwę zespołu **A**, a po lewej stronie nazwę zespołu **B**. Następnie poprzez postawienie znaku **X** zakreśla pole z literą **Ⓢ** po stronie zespołu, który set pierwszy rozpoczynał od przyjęcia zagrywki i odwrotnie,
  - c). Poniżej pola **SET 1** znajduje się pole **SET 3**. Zapisów w tym polu należy dokonać w porządku zgodnym z zapisami w polu **SET 1**.
  - d). W przypadku rozgrywania seta czwartego, zapisów w polu **SET 4** należy dokonać w porządku odpowiadającym zapisom seta drugiego.
- 2.4. Przed rozpoczęciem każdego seta, po otrzymaniu kartek z ustawieniem od sędziego drugiego, sekretarz postępuje następująco (patrz. Rys.4):
W rubrykach znajdujących się pod polami oznaczonymi rzymskimi cyframi **I – VI**, w linii „**Zawodnicy podstawowi / Starting players**” wpisuje numery zawodników zgodnie z kolejnością podaną na kartce z ustawieniem początkowym zespołu.

Przykład (patrz Rys.3 i 4):

Dla zespołu A :	pozycja I	- 10
	pozycja II	- 7
	pozycja III	- 4 itd.
Dla zespołu B :	pozycja I	- 5
	pozycja II	- 12
	pozycja III	- 1 itd.

UWAGA: Sekretarz musi sprawdzić, przed każdym setem, po otrzymaniu kartki z ustawieniem początkowym, czy numery ustawienia początkowego znajdują się na wykazie zespołu w protokole zawodów (jeśli nie, musi zawiadomić sędziego drugiego). Musi również dopilnować podpisania protokołu przed spotkaniem przez kapitanów i trenerów obu zespołów.

III. W TRAKCIE MECZU

W trakcie trwania meczu procedura postępowania sekretarza jest następująca (patrz Rys.4):

- 3.1. W lewym, górnym rogu pola **SET 1**, w rubryce **START** należy wpisać dokładny czas gwizdka sędziego pierwszego na wykonanie pierwszej zagrywki w meczu. Na przykład: **17:08** (dokładny czas rozpoczęcia w godzinach i minutach)
- 3.2. Sekretarz kontroluje kolejność wykonywania zagrywek zgodnie z porządkiem zapisu pod numeracją rzymską od **I do VI**.
- 3.3. Sekwencja zagrywek odnotowywana jest w rubryce „**Kolejność zagrywek**” składającej się z czterech wierszy, podzielonych na dwie kolumny i ponumerowanych od 1 do 8. Zapisów dokonuje się w sposób następujący:
  - a). Pierwszą zagrywkę oznacza się poprzez **zakreślenie tzw. „ptaszkiem” ✓** numeru **1** znajdującego się w prawym, górnym rogu pola kolejności zagrywek. Jeśli zespół zagrywający przegrał akcję, w tym samym polu należy wpisać całkowitą liczbę punktów zdobytą do tego momentu przez zespół.
  - b). Następnie zapisy dokonywane są po stronie drugiego zespołu. Pole nr **1** w kolumnie **I** należy skreślić **X** gdyż zespół dokonuje rotacji i zawodnik wpisany pod pozycją **II** będzie wykonywał zagrywkę. Numer pola **1** w kolumnie **II** należy skreślić.
  - c). Po prawej stronie zapisów dotyczących każdego zespołu znajdują się kolumny „**POINTS / PUNKTY**” ponumerowane od 1 do 48. W kolumnach tych należy skreślać (✓) kolejne punkty zdobyte przez dany zespół. Kiedy zespół zagrywający przegrywa akcję, ostatni punkt skreślony w kolumnie „**PUNKTY**” jest przepisywany do właściwego pola w kolumnie przeznaczonej dla zawodnika, który ostatni wykonywał zagrywkę.

UWAGA: Sekretarz sprawdza kolejność zagrywki (przejścia - rotację) przy każdej zagrywce. Gdy stwierdzi pomyłkę w kolejności rotacji w zespole zagrywającym, sygnalizuje

tę sytuację (sygnalizatorem lub gwizdkiem), natychmiast po wykonaniu zagrywki (nie przed).

3.4. Przykładowy zapis punktów i kontrola kolejności zagrywek w secie.

- a). W wyniku losowania zespół **A** wygrał prawo do pierwszej zagrywki w meczu. Zawodnik z numerem **10**, zapisany pod pozycją **I** wykonuje pierwszą zagrywkę. Zespół **A** przegrywa akcję – sekretarz wpisuje **0** (liczba zdobytych punktów) w polu **1** w kolumnie **I** odpowiadającej zawodnikowi nr **10** zespołu **A**,
- b). Sekretarz przechodzi do części przeznaczanej dla zespołu **B**. W wyniku wygrania akcji i prawa do zagrywki, zespół **B** zdobywa **1** punkt – należy skreślić **1** w kolumnie **PUNKTY** po stronie zespołu **B**. Następnie, pole **1** w kolumnie **I** wykreśla się **X**, ponieważ zespół **B** dokonuje rotacji zawodników i kolejną zagrywkę będzie wykonywał zawodnik oznaczony numerem **12**. W pozycji „**Kolejność zagrywek**” należy **zakreślić** **✓** numer **1** w kolumnie **II**. Oznacza to, że zawodnik nr 12 zespołu B zagrywa po raz pierwszy. Zespół B wygrywa kolejne cztery akcje – należy wykreślić kolejne trzy punkty w kolumnie „**PUNKTY**” po stronie zespołu **B**. Zespół **B** przegrywa kolejną akcję i traci zagrywkę, sekretarz wpisuje cyfrę **5** w pozycji „**Kolejność zagrywek**” ze skreśloną jedyneką w kolumnie **II** odpowiadającej zawodnikowi nr **12**, który zagrywał. Oznacza to, że zespół **B** zdobył **5** punktów do momentu zakończenia wykonywania zagrywki przez zawodnika nr **12**.
- c). Sekretarz niezwłocznie przechodzi do części przeznaczanej dla zespołu **A** i skreśla pierwszy punkt (1) w kolumnie „**PUNKTY**” zespołu **A**, a następnie w pozycji „**Kolejność zagrywek**”, zakreśla numer **1** w kolumnie **II** w celu wskazania, że zawodnik nr **7** wpisany w tej kolumnie będzie wykonywał zagrywkę. Przy zagrywce zawodnika nr **7**, zespół **B** zdobywa kolejne **2** punkty, a następnie traci zagrywkę. Sekretarz wpisuje cyfrę **3** (punkty zdobyte do tej pory przez zespół A) w pozycji „**Kolejność zagrywek**” ze skreśloną jedyneką w kolumnie **II** odpowiadającą zawodnikowi nr **7** itd.
- d). Sekretarz kontynuuje ten sposób zapisu aż do zakończenia seta, który w podanym przykładzie kończy się wynikiem **26:24** dla zespołu A. W tym momencie odnotowuje on czas zakończenia w przeznaczonym do tego celu polu „**END / KONIEC**” (w przykładzie na Rys.4 jest to **17:39**).
- e). W przypadku wyniku 24:24 zespół, który pierwszy zdobędzie dwupunktową przewagę wygrywa seta (26:24, 27:25, 38:36 itd...).
- f). Punkty, które nie zostały skreślone w kolumnie „**PUNKTY**” każdego zespołu zostają wykreślone jako zbędne (tzw. klepsydra). Ostateczną ilość punktów zdobytych przez zespoły, wpisaną w rubryce „**Kolejność zagrywek**” otacza się kółkiem. Jeśli seta wygrywa zespół odbierający ostatnią zagrywkę, w pozycji „**Kolejność zagrywek**” odpowiadającej zawodnikowi następnemu w kolejności do wykonania zagrywki, wpisywana jest ostateczna liczba punktów, bez skreślania cyfry oznaczającej numer rundy zagrywek.

WSKAZÓWKA:

1. Jeżeli seta wygrał zespół rozpoczynający grę zagrywką, to zapis kończy się zapisem w tej samej kolumnie co w zespole przegrywającym, jeżeli wygrał seta zespół odbierający zagrywkę, to zapis kończy się jedną kolumnę dalej niż w tabeli zespołu przegrywającego.
  2. Po zakończeniu seta upewnij się czy w kolumnie „**PUNKTY**” wszystkie zdobyte przez zespół punkty są właściwie skreślone oraz czy pozostałe punkty zostały zakreślone „klepsydrą”.
- ### 3.5. W przypadku seta decydującego (5-ty lub ew. 3-ci set)
- a). Po losowaniu sekretarz wpisuje odpowiednio litery **A** i **B** w puste kółka w części dotyczącej zapisu piątego seta.
  - b). Sekretarz postępuje analogicznie jak w pierwszym secie, wykorzystując dwie pierwsze sekcje w rubrykach „**SET 5**”.
  - c). **UWAGA:** zmiana stron boiska następuje po zdobyciu ósmego punktu przez którykolwiek z zespołów. Ustawienie zespołu zapisane po lewej stronie należy powtórzyć w sekcji „**Change side / zmiana strony**”.
  - d). Po zdobyciu 8-go punktu i zmianie stron boiska, sekretarz kontynuuje zapis gry w piątym secie wykorzystując trzecią sekcję po prawej stronie „**Change side / zmiana strony**” do zapisywania zagrywek i zdobytych punktów przez zespół, który był wpisany pierwotnie w pierwszej sekcji po lewej stronie. Ilość punktów zdobytych przez ten zespół po zmianie

stron boiska wpisuje się w kółku „**POINTS AT CHANGE / PUNKTY PRZY ZMIANIE**” znajdującym się w prawym, górnym rogu rubryki **SET 5**. Punkty zdobywane przez ten zespół, po zmianie stron boiska, powinny być skreślane w kolumnie „PUNKTY” po prawej stronie w tej sekcji, od punktu następnego po punkcie wpisanym w kółku „**PUNKTY PRZY ZMIANIE**”. W kolumnie tej nie skreśla się punktów zdobytych przez zespół przed zmianą stron boiska.

- e). Za każdym razem, gdy następuje zmiana zagrywki, zespół uzyskujący prawo do wykonania zagrywki zdobywa punkt: sekretarz skreśla kolejny punkt w odpowiedniej kolumnie „PUNKTY” po prawej stronie zespołu i zaznacza zawodnika mającego zagrywać (patrz 3.4.c).
- f). W przypadku wyniku 14:14, zespół który pierwszy zdobędzie dwupunktową przewagę wygrywa spotkanie.

UWAGA:

Jeżeli zespół rozpoczynający decydującego seta po lewej stronie zdobywa jako pierwszy ósmy punkt przy własnej zagrywce:

- pole „kolejność zagrywek” po lewej stronie, odpowiadające zawodnikowi zagrywającemu należy pozostawić puste - **nie wpisujemy punktów** gdyż zawodnik będzie kontynuował zagrywkę po zmianie stron,
- należy kontynuować zapis w sekcji po prawej stronie, w kolumnie odpowiadającej zawodnikowi, który będzie nadal zagrywał – **nie należy zakreślać ✓ numeru pola oznaczającego kolejność zagrywek ponieważ został on wykreślony w sekcji po lewej stronie.**

Zmiany zawodników oraz przerwy na odpoczynek przyznane **przed zmianą stron** zespołowi, który decydującego seta rozpoczął po lewej stronie boiska należy przepisać do odpowiednich pól po prawej stronie gdzie będą kontynuowane zapisy po zmianie stron.

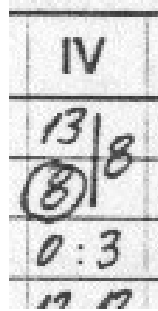
3.6. Zmiany zawodników

Procedura zapisu zmiany zawodnika rozpoczynającego grę w secie przez zawodnika rezerwowego dokonywana jest w rubrykach „**Substitutes / Zawodnicy rezerwowi**”.

- a). Numer zawodnika wchodzącego (rezerwowego) powinien być zapisany pod numerem zawodnika schodzącego (zawodnika ustawienia początkowego).
- b). W tej samej kolumnie, w wierszu „**Score / Wynik**” w górnej części należy zapisać wynik seta w momencie dokonywania zmiany (punkty zespołu dokonującego zmiany po lewej stronie, a przeciwnego po prawej stronie).

W przypadku gdy zmieniany zawodnik powraca na swoje miejsce:

- c). Sekretarz upewnia się, czy numer zawodnika rezerwowego schodzącego z boiska odpowiada numerowi zawodnika wchodzącego (ustawienia początkowego, który uprzednio opuścił boisko). Numer zawodnika schodzącego otacza się kółkiem aby zaznaczyć, że zawodnik ten nie ma prawa powrotu na boisko w tym samym secie (**WYJĄTEK: ZMIANA NARZUCONA**).
- d). Punkty zdobyte przez zespoły do tego momentu powinny być odnotowane w dolnej części wiersza „**WYNIK**”, w kolumnie, w której została zapisana zmiana zawodników.
- e). **Przykład:** w pierwszym secie zawodnik nr 10 zespołu B zastąpił zawodnika nr 3 przy wyniku 9:7, następnie zawodnik nr 3 powraca na boisko przy wyniku 21:22. Lewa strona wyniku zawsze określa ilość punktów zdobytych przez zespół dokonujący zmiany.
- f). Zmiana narzucona będąca wynikiem kontuzji zawodnika lub ponowne wyznaczenie zawodnika Libero w miejsce kontuzjowanego muszą zostać opisane w rubryce „**UWAGI**”. Sekretarz musi zapisać: numer seta, nazwę zespołu, numer i nazwisko kontuzjowanego oraz zmieniającego go zawodnika, jak również wynik seta w momencie przeprowadzania zmiany. Zmiany narzucone nie są wliczane do zmian regulaminowych i nie są wpisywane w kolumnie „**S / zmiany**” lecz w rubryce „**REMARKS / UWAGI**”. Zmiana narzucona jest również zaznaczana we właściwej kolumnie ustawienia początkowego zespołu, w polu gdzie wpisany jest zmieniany zawodnik (**PRZYKŁAD: Rys. 4a** – w zespole **A** przy stanie **13:15** za kontuzjowanego zawodnika nr **13** wchodzi zawodnik nr **8**)

Rys. 4a

UWAGA: Procedura przeprowadzania zmian zawodników wymaga ściśle współpracy między sekretarzem, a sędzią drugim.

Sędzia drugi przyznając zmianę zawodników gwizdże, idzie do rogu pola ataku blisko linii bocznej, staje twarzą do sekretarza. Sekretarz, widząc tabliczkę z numerem i numer zawodnika na jego koszulce, sprawdza czy prośba o zmianę jest dozwolona, gdy stwierdzi, że jest dozwolona musi natychmiast podnieść do góry jedną rękę. Sędzia drugi widząc podniesioną rękę sekretarza, wie, że prośba jest dozwolona i natychmiast zawodnik zmieniający wchodzi na boisko, podczas gdy zmieniany opuszcza je. Sekretarz, po pokazaniu sędziemu drugiemu, że prośba jest prawidłowa, opuszcza rękę i natychmiast zapisuje w odpowiedniej rubryce protokołu zawodów numer zmieniającego i wynik w momencie zmiany. Następnie podnosi obie ręce do góry pokazując, że zakończył czynności administracyjne. W przypadku zmian wielokrotnych, sekretarz musi powtarzać te czynności przy każdej zmianie. Sędzia drugi widząc sygnał sekretarza "OK" (obie ręce w górze), powtarza ten sygnał sędziemu pierwszemu, który dopiero teraz ma prawo dać sygnał na następną zagrywkę.

Jeśli sekretarz stwierdza, po porównaniu numerów zawodników uczestniczących w zmianie, że zmiana jest nieprawidłowa, natychmiast podnosi jedną rękę i machając nią mówi: "*prośba o zmianę jest nieprawidłowa*". W tym przypadku sędzia drugi musi natychmiast podejść do stolika sekretarza i sprawdzić na podstawie zapisu w protokole, nieprawidłowość prośby. Jeśli stwierdzi, że prośba jest nieprawidłowa musi być ona odrzucona przez sędziego drugiego, a sędzia pierwszy udziela zespołowi właściwej sankcji za opóźnianie. Sekretarz musi zapisać sankcję do protokołu w tabeli „**KARY**”.

3.7. Przerwy na odpoczynek

Pod kolumną „**PUNKTY**” każdego zespołu znajdują się dwie rubryki oznaczone „**T**”:

- W przypadku wykorzystania pierwszej przerwy na odpoczynek sekretarz zapisuje po stronie zespołu, który z niej korzysta, w górnej części rubryki „**T**” wynik seta w chwili przyznania przerwy. Punkty zespołu wykorzystującego przerwę należy wpisać po lewej stronie, a przeciwnego po prawej stronie.
- W przypadku gdy zespół wykorzystuje drugą przerwę, sekretarz zapisuje po stronie tego zespołu w dolnej części rubryki „**T**” wynik seta w chwili przyznania przerwy.
- Przykład: w pierwszym secie zespół **A** wykorzystuje pierwszą przerwę na odpoczynek przy stanie **0:5**, natomiast drugą przy stanie **16:19**.

UWAGA: Sekretarz ma obowiązek informować sędziego drugiego o drugiej przerwie dla odpoczynku oraz 5-tej i 6-tej zmianie w każdym zespole (sędzia drugi zawiadamia o tym sędziego pierwszego i trenera). Sekretarz sygnalizuje również sędziemu drugiemu nieuzasadnione prośby o przerwy (po wykorzystaniu 2 przerw na odpoczynek i / lub 6 zmian zawodników)

3.8. Odnotowywanie sankcji (Rys. 5):

a). Za niewłaściwe zachowanie

- Wszystkie sankcje muszą być odnotowane w tabeli „**SANCTIONS / KARY**” znajdującej się w lewym, dolnym rogu protokołu. Należy wpisać numer ukaranego zawodnika lub oznaczenie literowe innego członka zespołu (C, AC, T lub M) w odpowiedniej kolumnie: „**P**” przy karze (żółta kartka), „**E**” przy wykluczeniu (czerwona kartka), „**D**” przy dyskwalifikacji (żółta + czerwona kartka). W następnych kolumnach należy wpisać odpowiednio:

- „A” lub „B” wskazując zespół, którego dotyczy sankcja, numer seta (cyframi arabskimi 1-5) oraz wynik seta w momencie nałożenia sankcji.
2. Punkty zdobyte w wyniku nałożonej kary (tylko żółta kartka) na zespół przeciwny muszą być skreślone i otoczone kółkiem w kolumnie „**PUNKTY**”.

b). Za opóźnianie gry:

1. Sankcje za opóźnianie gry muszą być odnotowane również w tabeli „**KARY**” przez wpisanie litery „**D**” (delay) w odpowiednią kolumnę: „**W**” w przypadku upomnienia, „**P**” w przypadku kary (patrz: sygnalizacja ręczna nr 25). W kolejnej kolumnie należy wpisać litera „A” lub „B” określającą upomniany lub ukarany zespół, a w następnych kolumnach wpisywany jest numer seta, oraz wynik w momencie nakładania sankcji.
2. Kara za opóźnianie gry (żółta kartka) oznacza przegranie akcji. Sekretarz, po dokonaniu zapisu w tabeli „**KARY**” (Rys. 5), skreśla punkt w kolumnie „**PUNKTY**” oraz otacza go kółkiem.

SANCTIONS / KARY						
W Upomn.	P Ostrze.	E Wvkl.	D Dvskw	A or B	SET SET	SCORE WYNIK
D				A	1	3-9
	12			B	1	9-9
D				A	1	16-19
		12		B	1	20-20
		3		B	1	24-24
AC				A	3	0-0
			12	B	4	22-22
			3	B	5	2-6
D				A	5	7-8

To record sanctions: Put the corresponding abbreviation (n # for player, C = Coach, AC = Assistant, T = Trainer, M = Medical) or D for Delay sanctions, in the appropriate column and indicate the team, the set and the at the moment of sanctions.

Aby zapisać kary: Wpisz odpowiedni skrót (Nr zawodnika, C = trener, AC = drugi trener, T = masażysta, M = lekarz lub D dla opóźnienia) w odpowiedniej kolumnie oraz oznacz zespół, set, wynik w momencie karania.

Rys. 5

UWAGA: Sekretarz musi umieć zapisać różne kary nakładane przez sędziego pierwszego, za niewłaściwe zachowanie zawodników i innych członków zespołu. Jeśli sekretarz, opierając się na zapisie w protokole, stwierdza, że decyzja sędziego pierwszego jest niezgodna z „Oficjalnymi przepisami gry”, odnośnie skali kar, musi natychmiast poinformować o tym sędziego drugiego. Ten informuje sędziego pierwszego w celu weryfikacji jego decyzji. Sędzia pierwszy musi dokonać korekty swojej decyzji. Jeśli nie akceptuje uwag sekretarza i sędziego drugiego, sekretarz musi zapisać jego decyzję w protokole w rubryce „**UWAGI**”. Po meczu należy porównać kolumny „**PUNKTY**” z tabelką „**KARY**”; czy przyznane za nałożone kary (żółte kartki) punkty są otoczone kółkiem.

IV. PO SPOTKANIU

Po spotkaniu sekretarz w tabeli „**RESULTS / WYNIKI**” (Rys. 6) znajdującej się w dolnej części protokołu wpisuje:

- 4.1. Nazwę zespołu **A** po lewej stronie, nazwę zespołu **B** po prawej stronie.
- 4.2. W kolumnie „**SET / Czas trwania**” wpisuje w nawiasach obok numeru każdego seta, czas jego trwania, a w wierszu „**Total Set Duration / SUMA**” łączny czas trwania wszystkich setów w minutach:
  - a). Czas trwania seta: set trwa od gwizdka sędziego na pierwszą zagrywkę do gwizdka sędziego po zdobyciu ostatniego punktu w tym secie,

b). Całkowity czas trwania spotkania: spotkanie trwa od gwizdka sędziego na pierwszą zagrywkę pierwszego seta do gwizdka sędziego po zdobyciu ostatniego punktu w sieci ostatnim.

UWAGA: Wszelkie przerwy w grze spowodowane zdarzeniami zewnętrznymi /np. awaria oświetlenia/ nie są doliczane do czasu trwania seta oraz meczu.

4.3. W kolumnach „**P / punkty**”, odpowiednio po stronie każdego zespołu, wpisuje punkty zdobyte przez zespoły w poszczególnych setach. W wierszu „**SUMA**” wpisuje sumę zdobytych punktów przez każdy zespół we wszystkich rozegranych setach.

4.4. W kolumnach „**W / Wygrany**” wpisuje literę **W** w odpowiednim wierszu po stronie zespołu, który wygrał seta. Po stronie zespołu, który przegrał seta rubrykę należy pozostawić pustą. Następnie w wierszu „**SUMA**” wpisuje liczbę wygranych setów przez każdy z zespołów (0, 1, 2 lub 3).

4.5. W kolumnie „**S / zmiany**” notuje w każdej pozycji dla danego seta ilość dokonanych zmian zawodników przez każdy zespół. Jeżeli zespół nie dokonywał zmian zawodników w danym secie rubrykę należy pozostawić pustą. W wierszu „SUMA” należy wpisać sumę wykorzystanych zmian w czasie wszystkich rozegranych setów lub 0 w przypadku braku zmian.

UWAGA: Zmiany narzucone będące wynikiem kontuzji zawodnika nie są wliczane do zmian regulaminowych i nie są wpisywane w kolumnie „**S / zmiany**” lecz w rubryce „**REMARKS / UWAGI**”

4.6. W kolumnie „**T / czas**” wpisuje w każdej pozycji dla danego seta ilość wykorzystanych przerw na odpoczynek. Jeżeli zespół nie korzystał z przerw dla odpoczynku rubrykę należy pozostawić pustą. W wierszu „SUMA” należy wpisać łączną ilość przerw wykorzystanych w trakcie spotkania lub 0 gdy zespół nie brał przerw w trakcie meczu. Przerwy techniczne nie są traktowane jako przerwy na odpoczynek i nie są zapisywane w protokole.

4.7. Wpisuje godzinę rozpoczęcia spotkania, godzinę jego zakończenia oraz, z prawej strony całkowity czas trwania meczu.

4.8. W ostatnim wierszu oznaczonym „**WINNER / ZWYCIĘZCA**” wpisuje nazwę zespołu, który wygrał spotkanie i po prawej stronie cyfry **3** ilość setów przegranych przez ten zespół.

RESULTS / WYNIK										
TEAM ZESPÓŁ					TEAM ZESPÓŁ					
ORKAN (A)					MKS (B)					
T	S	W	P	SET	Czas trwania	P	W	S	T	
czas	zmiany	Wygrane punkty	punkty		min	punkty	Wygrane punkty	zmiany	czas	
2	4	W	26	SET 1	31	24		4	2	
2	4		37	SET 2	46	39	W	4	2	
2			18	SET 3	22	25	W	2		
2	5	W	25	SET 4	28	23		3	2	
2	2		13	SET 5	20	15	W	2	2	
10	15	2	119	Total Set Duration		147	126	3	15	8
Przebieg spotkania			Koniec spotkania			Całkowity czas				
17 h 08 min			20 h 07 min			2 h 59 min				
WINNER					MKS V LO					
ZWYCIĘZCA					RZESZÓW 3 : 2					

Rys. 6

4.9. Wpisuje (lub za zgodą sędziego pierwszego pozwala wpisać) przyczyny oficjalnego protestu, który był zgłoszony w trakcie spotkania. Tylko kapitan zespołu jest upoważniony do wpisania lub podyktowania treści protestu.

4.10. Jeśli wyznaczony zawodnik LIBERO nie brał udziału w grze (dotyczy zawodów krajowych), sekretarz odnotowuje to w rubryce „**UWAGI**”.

- 4.11. Należy dopilnować aby w rubryce „**UWAGI**” osoba odpowiedzialna za sprawowanie opieki medycznej na zawodach dokonała wpisu o ewentualnych kontuzjach lub potwierdziła ich brak.
- 4.12. Odnotowuje w rubryce „**UWAGI**” inne wydarzenia, takie jak: zmiana narzucona, przerwa dla zawodnika kontuzjowanego, przedłużające się przerwy w grze, zewnętrzne zdarzenia wpływające na grę, itd...
- 4.13. Na zakończenie, w rubryce oznaczonej „**POTWIERDZENIE**” protokół jest podpisywany w następującej kolejności:
- Sekretarz i / lub asystent sekretarza,
  - Kapitanowie obydwu zespołów,
  - Sędzia drugi,
  - Sędzia pierwszy.
- W rozgrywkach krajowych sędziowie liniowi podpisują protokół po kapitanach zespołów.

Protokół jest wypełniany:

- W rozgrywkach międzynarodowych w 4 egzemplarzach:
  - oryginał dla organizatora,
  - po jednej kopii dla każdego zespołu,
  - czwarty egzemplarz dla członka – przedstawiciela komisji sędziowskiej.
- W rozgrywkach krajowych w 3 egzemplarzach:
  - oryginał dla PZPS lub organizatora,
  - pierwsza kopia (żółta) dla gości lub zespołu umieszczonego na drugim miejscu w komunikacie
  - druga kopia (różowa) dla gospodarza lub zespołu umieszczonego na pierwszym miejscu w komunikacie.

W oficjalnych zawodach międzynarodowych obowiązkowo musi być asystent sekretarza (rezerwowi) zajmujący miejsce przy stoliku sekretarza. Jego ogólnym obowiązkiem jest pomoc sekretarzowi, a w przypadku niedyspozycji sekretarza zastąpienie go. Praktycznie przygotowuje rezerwowi protokół zawodów (nie wypełnia go), obsługuje ręczną tablicę wyników na stoliku, włącza stoper podczas TTO (czasów technicznych) i przerw między setami oraz kontroluje zamianę Libero.

Opracował:
Miroslaw Pałka
PWZPS